

EKONOMİLERİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ OLAN İŞSİZLİK NEDEN ÇÖZÜLEMİYOR?

Doç. Dr. Fetullah Akın

*Ankara Ankara Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi*

ÖZET

Ekonomiye müdahale yoluyla işsizliğin azaltılması görüşü, iktisat ekolleri arasında çok tartışılmaktadır. Ekonomiyi potansiyel büyümenin üzerine çıkarmanın mümkün olabileceğini dolayısıyla işsizliği doğal işsizlik oranının altına indirilebileceğini iddia eden görüşler kadar, bunun uzun dönemde mümkün olmayacağını, bu tarz müdahalelerin uzun dönemde yalnız enflasyona yol açtığını, işsizlik oranının doğal işsizlik oranının altına indirilemeyeceğini öne sürenlerin sayısı da az değildir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Oranı, Doğal İşsizlik, Histerisi Hipotezi, Philips Eğrisi, Büyüme İşsizlik İlişkisi

WHY THE UNEMPLOYMENT, WHICH IS THE MOST IMPORTANT PROBLEM OF THE ECONOMIES, IS NOT SOLVING?

ABSTRACT

The thought of reducing unemployment by economic intervention is much debated among the schools of economics. One view claims that it may be possible to expand the economy over potential growth, so that unemployment can fall below the natural rate. On the other hand, many argue that it is not possible to lower unemployment below the natural rate; such interventions will only lead to inflation.

Keywords: Unemployment Rate, Natural Rate of Unemployment, Hysteresis, Philips Curve, Growth - Unemployment Correlation

GİRİŞ

İktisatçılara göre, bir iktisadi sistemin cevaplandırması gereken temel üç soru bulunmakta, yani iktisat, bu üç soruya çözüm bulmak üzere var olan bir bilim dalıdır. Hangi mallar üretilecektir, nasıl ve ne miktarda üretilecektir ve kimler için üretilecektir? Bu üç soruya sistemin verdiği cevaplar şöyledir:

Hangi mallar üretilecektir; toplumsal tercihler burada önemli rol oynar, toplumun dolayısıyla tüketicilerin talep ettiği mallar üretilecek. Tüketicilerin talepleri, üreticiler üzerinde hegomanik bir ilişkiye dönüşür, bu hegomanik ilişki üreticilerin dizayn edilmesinde önemli bir rol oynar, ancak tüketicilerin bir şekilde istismarı ortaya çıkarsa bu istismara karşı tüketicilerin hakları hukukla koruma altına alınır.

Nasıl ve ne miktarda üretilecektir; üreticiler kıyasıya birbirleriyle rekabet ederek, sonuçta mevcut kaynakların olabildiğince daha çok kullanarak, üretilebilecek maksimum üretim düzeyine erişmeye çalışırlar. Rekabet sonucu sürekli daha iyi, daha kaliteli ve daha ucuz ürün üreten firmalar ayakta kalırlar, bu noktada rekabet edemeyenler ise tarihin harabelerine gömülürler. İflas etmemek için daha iyi, daha ucuza, daha kaliteli ve daha çok üretmek bir mecburiyet haline gelir. Bu süreçte sonuçta, bir ekonomide mevcut kaynaklarla daha üstün bir teknoloji ile maksimum üretimin yapılması sağlanır.

Kimler için üretilecektir; yalnız parası olanlar için üretilecektir. Kaynaklar kıttır, kıt olan bu kaynaklar, belli bir efor karşılığı elde edilebilmektedir. Bu çabayı göstermeyen kimselere bu kaynaklardan dolayısıyla üretilen mallardan verilmeyecektir. Bu gayretin karşılığında gelir elde edilir, bu gelirin ismi de paradır.

İktisadi sistemin mantığını, pür liberal iktisatçılar bu şekilde ortaya koymaktadır. Böylece sistem içerisinde yaşayan bütün bireylerin gayret göstermek mecburiyetinde olması gerektiği sonucuna varılır. Burada bir iktisadi problem ortaya çıkmaktadır. Bir birey istese de gerekli gayret sarf edecek yer ve zemin, bulamıyorsa, yani atıl vaziyette durmak zorunda kalıyorsa bunun durumu ne olacak? Yani bir birey işsiz ise bu bireyin durumu ne olacak? Ekonomide birisi iş bulabiliyorsa, diğer işsizler niye iş bulamıyor, şeklinde mantıksal tutarsızlığı olmayan bir soru sorulamıyor. İşsizlik, her ekonomide rastlanılan önemli bir problemdir, birisinin iş bulması genel olarak herkesin iş bulabileceği ve işsizliğin olmadığı anlamına gelmez.

İşsiz kalan kişinin, geliri yok olduğu için hayat standardı önemli ölçüde düşmekte, ağır psikolojik problemlerle karşılaşmakta, kendine olan güveni azalmaktadır. İşsiz kalan kişinin aile bireyleri arasındaki ilişkilerde de çok ciddi zararlar ortaya çıkmaktadır, çoğu zaman eşlerin ayrılma nedeni olarak kendini göstermektedir. Böyle bir kişi, gerekli primleri ödeyemediği için, sağlık harcamalarını da kendisi üstlenmek zorunda kalmakta, geliri olmadığı için de sağlık giderini karşılayamamakta ve ağır sağlık problemi ile karşılaşabilmektedir.

Peki işsizleri ne yapmalı, ölüme mi terk etmeli; bu ne insanidir, ne de ahlakidir... Belli bir gayret sarf etmenin karşılığında elde edilen gelirin bir kısmına el koyup işsizlere aktarmak insani ve ahlaki olabilir, ama bu haksızlığı yol

açmaz mı? Daha da ötesi, sistemin dayandığı dinamizmi ortadan kaldırmaz mı? Diğer çalışanları tembelliğe ve atalete sevk etmez mi? Sıra can alıcı soruya geliyor, bir ekonominin en önemli problemi olan işsizlik neden çözülüyor? Bu makalede bu sorunun cevabı aranmaktadır. Bu ve diğer soruların da net, belirlenmiş cevapları bulunmamaktadır. Çeşitli iktisat ekollerinin verdikleri farklı cevaplar bulunmaktadır.

Önce işsizlik tanımı üzerine açıklamalarla konuya başlanacaktır. İşsizlik türleri ve bu türlere ilişkin ekollerin görüşlerine değinilecektir. Uzun süredir devam eden Türkiye'deki işsizlik oranları verilmeye çalışılacaktır. İşsizlikle diğer bir ekonomik problem olan enflasyon ilişkisi irdelenmeye çalışılacaktır. Son olarak, bu bağlamda, işsizliğin çaresi olacak büyüme konusuna değinilecektir.

1. İSTİHDAM KAVRAMI

Konuya giriş yaparken genellikle iktisatçılar istihdam kavramını açıklayarak başlarlar. Bu makalede de bu yol izlenerek, istihdam kavramı açıklanmayla başlanacaktır. İstihdam bir geniş bir de dar anlamda kullanılmaktadır. Geniş anlamda istihdam bütün üretim faktörlerinin (emek, sermaye, müteşebbis ve toprak) kullanımında bulunma durumunu ifade eder. Dar anlamda istihdam ise yalnız emek cephesini esas alarak, emek olarak bilfiil çalışanların sayısını ifade eder. Kavram eğer geniş anlamda kullanılacaksa bu anlamda kullanıldığına dair vurgu yapılmaktadır. Eğer geniş anlamda kullanıldığı vurgusu yoksa kavramın dar anlamda kullanıldığını, yalnız emek cephesini ifade eder olduğunu anlamamız gerekmektedir.

İstihdam kavramından “tam istihdam” ve “eksik istihdam” olarak iki kavram daha türetilmiştir. Geniş anlamda tam istihdam, bütün üretim faktörlerinin kullanımında bulunduğunu, atıl vaziyette hiç üretim faktörünün bulunmadığını ifade eder. Klasik iktisat ve yeni klasik iktisat ekollerinin ortak görüşleri, ekonominin uzun dönemde sürekli tam istihdam düzeyinde dengeye varabileceğini, atıl vaziyette herhangi bir faktörün bulunmayacağını iddia etmektedir. Üretim faktörlerin marjinal verimlilikleri oranında fiyatlandırılacaklarını, fiyatların, faizin ve ücretlerin tam esneklikleri sayesinde ekonomide tam istihdam denge düzeyinin gerçekleşeceğini savunmaktadırlar. Böylece uzun dönemde tam istihdam denge düzeyinin altında yada üstünde olunamayacağı için, ekonomiye bir müdahalenin gereksizliğine inanılmakta ve hükümetlere ekonomide “politikasızlık” önerilmektedir.

Keynesyen iktisatçılara göre ise, ücretlerin geriye doğru esnek olmayışı, eksik rekabet piyasasında fiyatların esnek olmayışı, faizin ise, mal piyasasında değil para piyasasında olduğu için yatırım tasarruf eşitliğini sağlayıcı bir rol oynamayacağı iddia edilerek, ekonominin eksik istihdamda bulunabileceği dü-

şünülmektedir. Ekonomiyi eksik istihdamdan tam istihdam seviyesine yükseltecek, gerekli büyümeyi sağlayacak, işsizliği azaltacak yegâne faktör toplam talebi artırarak yapılacak bir devlet müdahalesidir.

2. İŞSİZLİK

Literatürde, sonuçta aynı anlamı veren değişik işsizlik tanımları yapılmaktadır. Çalışma gücüne ve çalışma isteğine sahip olup da piyasa ücreti ya da kendi kafasında rezervasyonda bulunduğu ücret üzerinden iş bulamayan kişilere işsiz denir (Akyıldız vd., 2012: 329). Çalışma iradesine ve çalışma iktidarına sahip olmayan, işsiz sayılmaz. Bir insan zaten bedeni ve zihni kifayetten yoksun ise, yine tutulacak birçok iş ve meşguliyet olduğu halde atıl ve tembel kalmayı tercih ediyorsa işsiz sayılmaz.

İşsizliğin başka bir tanımı ise, çalışma yaşında bulunan, çalışma iradesini gösteren ve çalışmaya engel bir durumda bulunmayan bir insanın atıl kalma ve mevcut potansiyelini üretime etkin olarak katamama durumudur. İşsizliğin uluslararası ölçekte kabul görmüş ve ILO tarafından ilan edilmiş tanımı ise şöyledir: Belirli bir gün ya da hafta zarfında, belirli bir yaş kümesinin üzerinde bulunan, geçici ve belirsiz bir süreyle gelir getirici bir iş yapmayanlar, bir işe sahip olamayan ve ücretli iş arayan çalışmaya elverişli olan kişiler işsiz sayılır (Ersel, B. 1999). TÜİK'in işsizlik tanımı ILO'nun tanımına çok yakındır, çünkü TÜİK ILO'nun belirlediği tanımı baz alarak işsizlik araştırmalarını yapmakta ve işsizlik oranlarını açıklamaktadır.

TÜİK'in işsizlik araştırmasını yaparken esas aldığı kriter ise şöyledir: referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki fertler işsiz nüfusa dahildirler. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak "son 4 hafta" yerine "son 3 ay", çok daha önceki yıllarda referans dönemi bir hafta olarak kullanılmaktaydı.

Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler. Referans dönemi içinde gelir getirici bir işte çalıştığı halde, daha fazla saatte veya günde çalışmak için iş arayanlar da işsiz sayılmazlar.

Tarımsal toplumlarda işsizliğin genellikle insanların kabiliyetsizliğinden, geçimsizliğinden veya haylazlığından dolayı ortaya çıktığı kabul edilirdi, sürekli işte bulunmanın da mümkün olmadığı genel bir kültür kabul görüyordu.

Sanayileşmeyle birlikte emek piyasasından da yapısal bir değişim oldu ve yılın tamamında bir işte çalışmış olmak kültürü yerleşmeye başladı. İşsizliğin ise ülkelerin iktisadi bünyelerinden mütevellit ortaya çıktığı kabul edilmeye başlandı. Nitekim bugün nerdeyse tüm ülkelerde milyonlarla ifade edilebilen sayıda işsizliğin ortaya çıktığı görülmektedir. İşsizliğin sebeplerinde bir tanesi emek arz ve talebi arasındaki intibaksızlıktan doğar. Ülke gurubu bazında değerlendirdiğimizde ise, bu intibaksızlığın sebepleri gelişmiş ya da gelişme derecesi nispeten yüksek olan bazı ülkeler ve az gelişmiş ülkelerde farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde ekonominin bünyesinde, özellikle sermayenin yetersizliğinden ileri gelen bir işsizlik söz konusu olduğu halde, gelişmiş ülkelerde emeğin talebinde meydana gelen değişimler işsizliğe sebebiyet vermektedir, çünkü bu ülkelerde teknik ilerlemeler işçilerde aranan vasıflarda sürekli değişikliklere lüzum ve ihtiyaç göstermektedir. Genel olarak da bütün toplumalarda ortaya çıkan işsizlik problemi, yetersiz toplam talep, mevsimsel döngü, işgücü mobilitesi, nüfus artış hızı ve sendikal faaliyetler gibi çok sayıda unsurdan kaynaklanmakta ve bunun yanı sıra sayılan bu sebepler birbirinden bağımsız olabileceği gibi birbirini de etkilemektedir.

İşsizlik, Türkiye'nin çok eski ve yapısal bir problemidir. Bu yapısal problemin en önemli sebepleri nüfus artışının yanı sıra tarımdan tarım dışı sektörlere geçiş, sanayileşme ve şehirleşmenin cazibesine bağlı olarak iç göçler sayılabilir. Kalkınma sürecinde tarımda verim artışlarına –tarımın makineleşmesi- paralel olarak istihdamın azalması, evrensel kalkınma sürecinin doğal bir olgusudur. Tarımdaki gelirlerin diğer sektörlerdeki gelirlere oranla daha düşük seviyede artması, tarımdaki gizli işsizlerin diğer sektörlerde iş arama sürecine katılmaları işsizliğin diğer bir nedenidir. İhracata dayalı sanayileşme stratejisi çerçevesinde katma değeri düşük emek yoğun malların üretiminden, katma değeri yüksek üretim sürecine geçilmesi, tekstil sektörü gibi emek yoğun üretim alanlarındaki ihracatta rekabet gücünün azalması işsizlik oranındaki azalmayı engelleyen diğer problemler olarak sayılabilir. Sık sık yaşanan ekonomik krizler de işsizliği arttıran başka bir sebeptir.

2.1. İşsizlik Türleri

Konjonktürel işsizlik: dünyadaki bütün ekonomiler genellikle doğrusal bir trend takip etme yerine daha çok inişli-çıkışlı, yükselen ve düşen dalgalı bir yapıda seyrederek. Farklı ekonomilerde dalga boyları da farklı olmaktadır, dalga boylarının çok düştüğü bir durumu iktisatçılar ekonomik kriz olarak değerlendirirler. Bu dalgalanmalar periyodik (düzenli) hareketler değildir, daralma ve genişleme hareketleri her dalgada farklı gerçekleşir (Yıldırım, K. 2012, s. 316).

Konjonktür hareketleri sadece bir veya birkaç sektörde veya birkaç makro ekonomik değişkende farklı zamanlarda gözlemlenen dalgalanmalar değildir, ekonominin genelini kapsayan bir çok sektörde ve değişkende eş zamanlı olarak oluşurlar (Yıldırım, K. 2012, s. 317).

Konjonktür dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkan işsizliğe konjonktürel işsizlik denir. Konjonktürün yükselme dönemlerinde işsizlik azalmakta, düşme dönemlerinde işsizlik artmaktadır. Konjonktürel işsizlik eksik talep işsizliği olarak da adlandırılmaktadır. Tam istihdam çıktı seviyesini emecek düzeyde talep olmaması durumunda bazı işçiler işlerini kaybederler (Bilgili, Y., 2014, s. 139).

Literatürde konjonktür hareketleri üzerine iktisat ekolleri farklı görüşler belirtmişlerdir. Keynesyen konjonktür teorisi olarak adlandırabileceğimiz anlayışa göre, ekonomideki bir şok, çarpan ve hızlandırmanın da etkisiyle büyük bir dalgaya dönüşebilir. Bu şok, yatırımlarda, kamu harcamalarında, ihracatta, otonom tüketim harcamalarında ve ithalatta meydana gelen bir değişmeye bağlı olarak toplam talepte bir değişmeye yol açar, bu talep değişmesi çarpan ve hızlandırmanın etkisiyle gayri safi yurtiçi hasılda daha büyük bir değişmeye sebep olur. Bu değişim, ekonomide küçülme yönünde olabileceği gibi büyüme yönünde de olabilir. Ekonominin tam istihdam düzeyinde olma ihtimali vardır ancak, tam istihdam düzeyinden farklı bir noktada olma ihtimali daha yüksektir. İşte tam istihdam düzeyinden ortaya çıkacak sapmalar ekonomiyi krize götürecek bir dalgalanmaya yol açar. Böyle bir sapma durumu ortaya çıkarsa, devlet müdahalesi olmaksızın ekonominin kendiliğinden tam istihdam seviyesine gelmesi kesinlikle imkânsızdır. Devlete müdahalesiyle, bir yandan ekonomi tam istihdam seviyesine getirilirken diğer yandan, ekonomik genişleme sağlanarak, işsizlik oranı düşürülebilir.

Monetarist iktisatçılara göre ise, konjonktür hareketlerin sebebi, para arzında meydana gelen değişimlerdir. Para arzı ekonomik değişmeye bağlı olarak iyi ayarlanırsa, konjonktür dalgalanmalar da ortaya çıkmaz. Monetaristler, Keynesyen ekol gibi, ekonomik değişme sağlayacak bir politika önermemektedirler, ekonomik değişmeye uyumlu bir para arzı önermektedirler. Devlet müdahalesiyle ekonomik genişleme ve işsizliğin düşürülmesi kısa dönemde, toplumsal bir yanlıgı yaratılarak, gerçekleştirilebilirse de, uzun dönemde durumun bu şekilde sürdürülmesinin imkânı yoktur.

Klasik iktisat ekolüne göre konjonktür hareketler geçicidir, reel değişkenleri değiştirmez, ancak nominal değişkenler değişebilir. Ekonomide tam rekabet şartları geçerlidir, ücret, fiyat ve faiz tam esneklikleri sayesinde ekonomide reel değişkenler ortaya çıkmadan düzeltilmeler yapılabilmektedir.

Yeni klasik iktisat ekolüne göre ise, ekonomide asimetrik bilgi varsa, ki var olabiliyor, konjonktür dalgalanmalar ortaya çıkabilir. Ancak bu asimetrik bilgi kısa dönemde simetrik bilgiye dönüşür ve ekonomi kendiliğinden tam istihdam denge düzeyine gelir. Böylece her üç iktisat ekolünün ortak görüşü, Keynesyen iktisat politikalarının reel değişkenlerde ekonomik bir sonuç doğuramayacağı yönündedir.

Yapısal işsizlik: zaman içerisinde sosyal ve ekonomik yapıda önemli değişimler ortaya çıkmaktadır. Sosyal ve ekonomik değişimler istihdam yapısının da değişmesine yol açmaktadır. Mesela fiyatlarda, tercihlerde ve gayri safi yurtiçi hasılda meydana gelen değişimler sonucu, bazı bölgelerde üretilen mallara yönelik talep artarken bir başka bölgede üretilen mallara yönelik talep azalır. Böylece talebin arttığı bölgedeki üretim alanlarında yeni iş imkânları ortaya çıkarken, talebin azaldığı bölgedeki üretim alanlarında üretimin azalmasına bağlı olarak işsizlik artar, bu yapısal işsizlik olarak adlandırılır (Ünsal, E., 2009,s.91). Bu tür işsizlik, işgücünün becerileri, meslekler, sektörel ve coğrafi dağılımı açısından yapısının işgücü talebin yapısıyla tam olarak uyum sağlamasından kaynaklanır.

Teknolojik işsizlik: teknolojik gelişmenin üretimde ikame oranını işgücü aleyhine dönüştürmesiyle ortaya çıkan işsizliktir. Uzun zaman bol emek kullanılarak üretimin sürdürülmesi, nihayetinde üretim faktörlerinin değiştirilmesi sürecinde, işgücü yerine ikame edilen makinanın artması sonucu geniş bir kesimin işten çıkarılması ile ortaya çıkan işsizliğe teknolojik işsizlik denilmektedir. Ancak teknolojinin yarattığı yüksek verimlilik kadar ekonominin diğer sahalarında yatırım ve tüketim artışına yol açarsa, bu sahalarda yaratılan istihdam artışı teknolojik işsizliği bertaraf edebilir. İktisatçılara göre, kısa dönemde yeni makinaların, yeni icat ve yöntemlerin üretime sokulmasıyla yaratılan teknolojik işsizlik, uzun dönemde bu yapısal dönüşümünün yarattığı gelir artışına bağlı olarak, özellikle hizmet sektörünün daha hızlı gelişmesi yoluyla daha yüksek oranda bir istihdam artışını sağlamaktadır (Akın, Ö.,2017)

Geçici işsizlik: (friksiyonel işsizlik) çalıştığı işten ayrılıp, daha iyi bir iş bulma umuduyla iş arama sürecine katılanlarla, nüfus artış oranına bağlı olarak işgücü piyasasına yeni girip iş arama sürecine katılanların oluşturduğu işsizliğe geçici işsizlik denir. Yukarıda da vurgulandığı gibi, gelişmekte olan ülkelerde, gerek nüfus artış hızına, gerek makineleşmeye, gerekse gizli işsizliğin varlığına bağlı olarak tarımdan sanayiye asgari ücretle iş bulmak üzere sürekli bir nüfus hareketliliği gözlenebilmektedir. Bu süreç, söz konusu bu ülkelerde friksiyonel işsizliğin daha yüksek çıkmasına ve sayısal olarak istihdam arttığı halde genel olarak işsizlik oranının düşürülmemesine sebep olmaktadır.

Doğal işsizlik: klasik iktisat ekolü, ücretlerin esnekliği yoluyla ekonomide tam istihdamın sağlanacağını, atıl durumda işsizlerin bulunmayacağını, yani işsizliğin olmayacağını iddia etmektedir. Keynesyen ekol ise, toplu sözleşmeler, açık ya da zımni anlaşmalar ve asgari ücretin varlığı sayesinde ücretlerin geriye doğru esnek olmadığını, bu yüzden ekonomide eksik istihdamın dolayısıyla işsizliğin olabileceğini öne sürmektedir. Monetarist iktisatçılar ise her ekonomide belli bir oranda bir işsizliğin var olabileceğini, işsizliği bu oranın altına indirmenin uzun dönemde mümkün olmayacağını, ekonomide tam istihdamın bu işsizlik oranında gerçekleşebileceğini, bu işsizlik oranının doğal olduğunu söylüyorlar. Bu doğal işsizlik oranının yapısal ile friksiyonel işsizlik oranlarının toplamından oluştuğunu iddia etmekte. Fiili ve potansiyel gayrisafi yurtiçi hasıla birbirine eşit iken, tam istihdam düzeyi sağlanmış bulunmaktadır; böyle bir durumda ölçülen işsizlik oranına doğal işsizlik oranı denilmektedir. Ancak doğal işsizlik oranının belirlenmesi kolay değildir, üstelik bunun da zaman boyunca ve ülkeden ülkeye değiştiği görülür. Nitekim bazı gelişmiş ülkeler için doğal işsizlik oranının 1960'larda %2,5-3 arasında, 1970'lerde %6-7 arasında, 1980'lerde ve 1990'larda %5-6 olduğu kabul edilmektedir (Yıldırım, K., 2002,s.365).

Doğal işsizlik oranının, Monetaristlerin kurucusu sayılan Friedman tarafından başka bir tanımı ise, her hangi bir andaki reel ücretler üzerinde değişme baskısı yaratmayan işsizlik oranı olarak ifade edilmektedir. Bu işsizlik düzeyinde reel ücretlerin artışı, sermaye birikimi ve teknoloji ilerlemeye bağlı olarak ortaya çıkan işgücü verimliliğindeki artışın ücretlere yansıtılması şeklinde gerçekleşmektedir. Reel ücret artışının, talep artışı fazlası yaratılarak işsizlik oranının doğal işsizlik oranının altına düşürülmesi, uzun dönemde enflasyona sebep olmaktadır. Bu yüzden enflasyonu hızlandırmayan doğal işsizlik oranı NAİRO (Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment) olarak adlandırılır.

Histerisi hipotezi: Histeri kavramı ekonomi literatüründe gecikme, dengeden uzaklaşma ve dalgalanma anlamları taşır. Histeri hipotezinden önce ortaya atılan Doğal İşsizlik Oranı ilk yıllarda kendini kabul ettirmiştir; fakat ilerleyen yıllarda petrol şoklarının da etkisiyle Avrupa ve Amerika'da meydana gelen işsizlik oranlarının şok sonrası dönemde eski denge durumuna geri dönmemesi, doğal işsizlik oranına yöneltilen eleştirileri yoğunlaştırmıştır. İşsizlik rakamlarının beklenmeyen şoklar sebebiyle çok yükselmektedir. Şokların etkisi ortadan kalktıktan sonra ise işsizlik oranlarının şok öncesi dönemdeki seviyesine dönebilmesinin imkânsız olduğunun tespiti yapılarak doğal işsizlik oranına eleştiriler getirmişlerdir. Bir çok ampirik çalışmada göstermiştir ki işsizlik rakamları, uzun dönemde eski seviyesine geri dönüyor. Bu durum, İşsizlik Histerisi Hipotezinin (Unemployment Hysteresis Hypothesis) doğuşuna ortam hazırlamıştır (Ocak, O., 2015)

Literatürdeki açıklamalara bakıldığında, İşsizlik Histeri, ekonominin geçici bir şokla o andaki denge durumundan uzaklaşmakta olduğu ve şok geçtikten sonra, ekonominin eski denge noktasına geri dönememesi olarak tanımlanmaktadır (Parasız, İ.,2011)

Başka benzer bir ifadeyle, iş piyasasındaki katılıklar nedeniyle, şoklar işsizlik düzeyi üzerinde kalıcı etkiler oluşturmakta, yani, bir şoktan sonra işsizlik oranları artmakta şok etkisi ortadan kaktıktan sonra işsizlik oranı eski seviyesine geri dönmemektedir (Güloğlu, G. 2011).

İşsizlik histerisi petrol şoklarından sonra daha kuvvetli bir şekilde kendine taraftar bulmaya devam etmiştir. Bu yüzden histeri konusunda yapılan çalışmalar sadece bir kıtayla sınırlı kalmamış, dünya genelinde önemli bir çalışma ve araştırma alanı olarak kendine yer edinmiştir. OECD ülkelerinde işsizlik histerisi araştırmaları da oldukça yoğundur, bu ülkeler bu tarz çalışmalara sık sık denek olmuştur (Ocak, O., 2015).

İşsizlik histerisi konusunda literatürde 40'ın üzerinde ekonometrik çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmaların bazılarında işsizlik histerisine rastlanırken bazılarında rastlanılmamıştır. Bunun birinci sebebi, ekonometrik modellemede var olan farklılıklardır. Çalışmaların bazılarında ADF testi uygulanırken diğerlerinde doğrusal olmayan panel birim kök testi tercih edilmiş, bazılarında ise, PP ve KPSS v.b. gibi testler uygulanmıştır. Başka bir sebep ise, araştırmalarda tarih aralığı farkıdır.

Literatürde Türkiye üzerine yapılan çalışmaları şöyle özetleyebiliriz: Ener ve Arıca 2011 yılında 15 Avrupa Birliği ülkesine ek olarak Türkiye'yi de araştırmaya dahil etmiştir. 1985-2005 yılları arasında ekonometrik çalışma yapan Ener ve Arıca Carrion-i-Silvestre metodunu kullanmayı uygun görmüştür. Bu çalışmada Türkiye dahil diğer Avrupa Ülkelerinde de histeriye rastlanmamıştır (Ener, M.,2011, s.70).

Saraç, T., B., (2014) (2005:01-2013:07) dönemi arası Türkiye'de işsizlik oranlarındaki histeri etkisi incelenmiştir. Birim kök testini kullanarak yaptığı ekonometrik araştırmalarında Türkiye'de histeri etkisi reddedilmiştir. Türkiye için benzer bir çalışma da 2004-2011 yılları arasında Giray Gözgör tarafından yapılmış, işsizlik histerisinin olmadığı sonucuna varılmıştır (Gözgör, G.,(2012).

Güloğlu ve İspir klasik araştırmaların dışına çıkan bir çalışmayla Türkiye'de 9 sektör üzerinde işsizlik histerisini araştırmışlardır. Güloğlu ve İspir çalışmalarında yapısal kırılmalı panel birim kök testi kullanmıştır. 1988-2008

yılları arasını kapsayan çalışmada iki farklı sonuç meydana gelmiştir. Yapısal kırılmayı dikkate almayan zaman serilerinde 9 sektörde de histeri kabul edilirken; yapısal kırılmayı dikkate alan zaman serilerinde ise tam tersi doğal oran hipotezi kabul edilmiştir (Ocak, O., 2015).

Şubat 2009'da Yılancı Türkiye üzerinde yaptığı çalışmada histeri etkisini açıkça kabul etmiştir. 1923-2007 yılları arasını kapsayan çalışmada yapısal kırılmaları dikkate alan birim kök testlerinden yararlanılmıştır. Türkiye'de histeri araştırmasında bir başka çalışma Barışık ve Çevik'tir. 1923-2006 yılları arasını kapsayan çalışma Yılancı'nın bulgularıyla paralellik göstermektedir ve histeriyi kabul etmektedir (Ocak, O., 2015).

2.2. Türkiye'de İşsizlik Oranlarındaki Değişmeler

Tablo:1. Yıllar İtibarıyla İşgücü Piyasasındaki Temel Göstergeler

Yıllar	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	işgücü	işsiz	İşgücüne katılma oranı	İşsizlik oranı	Tarım dışı işsizlik oranı	İstihdam oranı
2005	48 356	21 691	2 058	44.9	9.5	12.0	40.6
2006	49 275	21 913	1 980	44.5	9.0	11.1	40.5
2007	50 177	22 253	2 044	44.3	9.2	11.2	40.3
2008	50 982	22 899	2 295	44.9	10.0	12.3	40.4
2009	51 833	23 710	3 095	45.7	13.1	16.0	39.8
2010	52 904	24 594	2 737	46.5	11.1	13.7	41.3
2011	53 985	25 594	2 328	47.4	9.1	11.3	43.1
2012	54 961	26 141	2 204	47.6	8.4	10.3	43.6
2013	55 982	27 046	2 445	48.3	9.0	10.9	43.9
2014	56 986	28 786	2 853	50.5	9.9	12.0	45.5
2015	57 854	29 678	3 057	51.3	10.3	12.4	46.0
2016	58 720	30 535	3 330	52.0	10.9	13.0	46.3
2017	59 894	31 643	3 454	52.8	10.9	13.0	47.1
2018*	60 360	31 438	3 409	52.1	10.8	12.7	46.4

*2018 Ocak,

Kaynak: TÜİK Web Sitesi

Son bir yılın rakamları şöyle mukayese edilebilir: Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2018 yılı Ocak döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 576 bin kişi azalarak 3 milyon 409 bin kişi oldu. İşsizlik oranı 2017 yılının Ocak ayına göre 2,2 puanlık azalış ile %10,8 seviyesinde gerçekleşti. Aynı dönemde; tarım dışı işsizlik oranı 2,5 puanlık azalış ile %12,7 olarak tahmin edildi. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı 4,6 puanlık azalış ile %19,9 olurken, 15-64 yaş grubunda bu oran 2,2 puanlık azalış ile %11,1 olarak gerçekleşti. TÜİK, faal nüfusu ya da kurumsal olmayan nüfusu 15 ve daha yukarı yaştaki nüfusu esas almakta, ancak ILO bu guruptaki nüfusu 15-64 yaş gurubu olarak ele almaktadır. Bu grup içinde çalışma gücünü kaybetmiş olanlar, askerler ve öğrenciler yer almamaktadır.

İstihdam edilenlerin sayısı 2018 yılı Ocak döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 1 milyon 357 bin kişi artarak 28 milyon 29 bin kişi, istihdam oranı ise 1,6 puanlık artış ile %46,4 oldu. İstihdam edilenlerin %17,7'si tarım, %19,9'u sanayi, %7'si inşaat, %55,4'ü ise hizmetler sektöründe yer aldı. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında tarım sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 0,6 puan azalırken, sanayi sektörünün payı 0,1 puan, inşaat sektörünün payı 0,5 puan arttı. Hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payında ise değişim gözlenmedi.

İşgücü 2018 yılı Ocak döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 780 bin kişi artarak 31 milyon 438 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,6 puan artarak %52,1 olarak gerçekleşti.

Aylar itibarıyla işsizlik oranındaki değişimler daha yüksek oranda dalgalanırken, yıl ortalaması olarak işsizlik oranındaki değişimler daha küçük oranlarda dalgalandığı görülmektedir. 2009 yılında görüldüğü gibi, ekonomide küçülmenin olduğu yılda ya da kısmen krizin yaşandığı yılda işsizlik oranı %13,1 ile tablodaki zamanların en yüksek oranını göstermektedir. Ekonomik büyümenin yüksek gerçekleştiği yıllarda ise işsizlik oranında düşmeler kaydedilmektedir. Bu bakımdan işsizlik oranı, sanayi üretim endeksi ile reel ekonomik aktivitenin en iyi göstergelerinden birisidir.

Bir ekonomi için işsizlik oranının düşük tutulması çok önemli olmaktadır. Siyasiler için işsizliği azaltmak en önemli hedef iken, toplumsal düzeyde işsizlik, etik bir mesele olarak kendini göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde işsizlik sigortası yoluyla işsizleri yeteri derecede finanse etmek mümkün olmadığı için, işsizler toplumsal bir yara olarak ortada durmaktadır.

Gelişmiş ülkelerle mukayese ettiğimizde, Türkiye'de iş gücüne katılma oranının çok düşük kaldığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu oran %70'le-

rin üzerinde iken, Türkiye’de % %50’ler mertebesine yükselmiş bulunmaktadır, bunun da en önemli sebebi, kadın nüfusunun iş gücüne katılma payının çok düşük olmasıdır. Türkiye’de erkeklerde işgücüne katılma oranı %70’ler mertebesinde iken, kadınlarda bu oran %30’lar seviyesindedir.

2.3. Literatürde İşsizlikle İlgili Tartışmalar

Uygulanacak iktisat politikasıyla işsizliği azaltmak tartışmalı bir konudur. Keynesyen iktisatçılara göre, işsizlikle enflasyon arasında ters bir korelasyon mevcuttur. Philips eğrisi olarak da ifade edilen bu yoruma göre, maliye ve para politikası ile birlikte toplam talebi artırarak, toplam hasılayı yükseltme imkânı ortaya çıkmakta, bu durum, bir miktar enflasyona yol açarken işsizliği de azaltmaktadır. Bu şekilde yaratılan ılımlı enflasyonlar, ekonomik canlılık ve düşük işsizlik için gerekli olmaktadır. Eğer bu yolla işsizlik azaltılıyor ise Keynesyen politikanın doğruluğunun en önemli ispatı yapılmış olmaktadır.

Dünyada 1970’lere kadar uygulanan Keynesyen politikaların başarılı olduğu görülmüştür. Ancak 1970’lerin ikinci yarısında, petrol fiyatlarındaki yükselişe de bağlı olarak, ortaya çıkan stagflasyon –durgunluk içinde enflasyon- Keynesyen politikalarının etkisiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bunun üzerine monetarist olarak bilinen iktisatçıların ve Yeni Klasik iktisatçıların görüşleri gündeme damgasını vurmuştur.

Monetaristlere göre, işsizlikle enflasyon arasında kısa dönemde ters bir ilişki bulunmakta, ancak uzun dönemde, yani uygulanan politikaların enflasyonist olduğu öğrenildikten sonra, işsizliğin eski düzeye geldiği, reel ekonominin de eski seviyesine geri döndüğü, yalnız nominal ekonomide ve fiyatlar genel düzeyinde artışın kaldığı iddia edilmektedir. Literatürde durumun böyle olduğuna dair çok sayıda ekonometrik çalışma bulunmaktadır.

Özellikle Lucas’ın öncülüğünü yaptığı Yeni Klasik İktisatçılara göre ise, ekonomi politikaları kamuya açık ve şeffaf uygulandığı sürece hem kısa hem de uzun dönemde para ve maliye politikalarının herhangi bir olumlu etkisi olmayacaktır. Başka bir ifadeyle, para ve maliye politikaları hem kısa, hem de uzun dönemde reel ekonomide ve işsizlikte herhangi bir değişme yapamaz, ancak para arzı artışı kadar fiyatlar genel düzeyinde yani enflasyonda bir yükselme olmaktadır.

2.4. Philips Eğrisi Üzerine Araştırmalar

Enflasyonla işsizlik arasında literatürde çok tartışıldığı gibi, konuyla ilgili çok sayıda araştırma da mevcuttur. Söz konusu araştırmalar şöyle özetlenebilir:

Gül, E., Kamacı, A., ve Konya, S. (2014) çalışmalarında, Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Makedonya için işsizlik ile enflasyon arasındaki ilişki “Panel Eşbütünleşme ve Nedensellik Analizi” ile incelenmiştir. Çalışmada serileri durağan hale getirmek için öncelikle Panel Birim Kök Testleri yapılmıştır. Daha sonra Panel Eşbütünleşme ve Panel Nedensellik Testleri uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, uzun dönemde enflasyondan işsizliğe doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

Tabar, Ç., Çetin, İ. K., (2016) çalışmalarında uygulama bölümünde sırasıyla, işsizlik ve enflasyon oranı değişkenleri için 2003-2016 dönemi aylık verilerine ilişkin zaman yolu grafikleri çizilerek, serilerin zaman içerisindeki değişimleri görsel olarak analize tabi tutulmuştur. Grafiklere bakarak, her iki seri için de yapısal kırılma içerebileceği düşünülerek, yapısal kırılmalı birim kök testleri dikkate alınmıştır. Bu amaçla, tek yapısal kırılmanın dikkate alındığı Gregory-Hansen eşbütünleşme testi ile en fazla beş adet yapısal kırılmayı dikkate alan Maki eşbütünleşme testleri serilere uygulanmıştır. Her iki test sonucu da, işsizlik ve enflasyon oranı arasında, uzun vadede bir denge ilişkisinin kurulamayacağı yönünde sonuç üretilmiştir. Uzun döneme dair bir denge denklemi tanımlanamadığı ve hata düzeltme mekanizması tanımlanamadığı için, işsizlik ve enflasyon oranı arasında kısa dönemde de bir denge ilişkisinden söz etmek mümkün olamamaktadır.

Takım, A., (2008), çalışmasında 1975-2008 Türkiye verilerini kullanarak elde edilen sonuçlara göre, hem işsizlik GSYİH'nın Granger nedeni; hem de GSYİH, işsizliğin Granger nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, Granger çift yönlü olup her iki değişken de birbirini etkilemektedir. GSYİH, İşsizliğin Granger nedeni olması teoride de beklenen bir durumdur. Büyüyen bir ekonomide işsizliğin azalması, ekonomi küçüldüğünde ise işsizliğin artması iktisadi terminolojide genel kabul görmektedir. Ancak ekonomik büyümenin istihdamı artırma ihtimali, ekonomik küçülmenin istihdamı azaltması ihtimalinden daha düşüktür. Bununla birlikte verimli bir işgücünün ekonomik büyümeye olumlu katkı yapacağı, işsizliğin arttığı bir ekonomide GSYİH'nın azalması beklenen bir durumdur.

Berentsen, Menzio, Wright (2011); 1970-1980 dönemi için, ayarlanmış verileri kullanarak, Philips eğrisinin doğrular nitelikte, enflasyon ile işsizlik arasındaki ters yönlü bir ilişki olduğu tespit etmiştir.

Chicheke (2009); 1980-2008 yılları arasında Güney Afrika için, ADF birim kök testi ve VEC Modeli uygulayarak enflasyon ve işsizlik arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu, işsizliği önlemek için ise genişleyici para politikası uygulanması gerektiğini ortaya koymuştur.

Dunn (2008); 1990-2008 yılları arasında enflasyon ve işsizlik verileri kullanarak Philips Eğrisinin geçerliliğini test etmiştir. Bu çalışmada, iki değişken arasında ters yönlü ilişki olduğu yani Philips Eğrisi'nin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Altay, Tuğcu ve Topçu (2011); G8 ülkeleri için 2000: 01- 2009:04 dönemleri arasında üçer aylık enflasyon ve işsizlik verileri kullanılarak Panel veri analizi ve Granger nedensellik analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre ise; bu iki olgu arasında ters yönlü bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Sezen, Urun, Üstünişik; 1989-1999 ve 2000-2009 yılları arasında Philips Eğrisinin Türkiye ekonomisinde geçerliliğini regresyon analizi yardımıyla test etmişlerdir. Buna göre 1989-1999 yılları arasında Philips Eğrisinin Türkiye için geçersiz olduğunu, 2000-2009 yılları arasında yapılan testin sonucu geçerli çıkmasına rağmen korelasyon katsayısı (R2) çok düşük çıktığı için ilişkinin çok düşük kaldığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle alternatif bir model oluşturulmuştur. Geçmiş dönem enflasyon oranlarıyla oluşturulan model Türkiye ekonomisinde işsizlik- enflasyon ilişkisini açıklamakta başarılı olmuştur.

2.5. Büyüme İşsizlik İlişkisi

Neo-klasik üretim fonksiyonunda, üretim emek ve sermaye faktörlerine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Kısa dönemde sermaye sabit kabul edildiğinde üretim, emeğin bir fonksiyonu olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla istihdam artışı üretim artışına, üretim artışı ise istihdam artışına yol açar. Bu iki değişkenin bir birleriyle ilişkisi literatürde de çok tartışılan bir konu olmuştur.

2008 finansal kriz sonrasında istihdam oranları gelişmiş Avrupa ülkelerinde %3,5, yeni gelişen Avrupa ülkelerinde ise %3 azalmıştır. Öte yandan, ABD'de 2007'de düşmeye başlayan istihdam oranları 2010 yılında son 25 yılın en düşük seviyesine inerek, 2012 yılının başlarına kadar söz konusu seviyesini korumuştur (Cottarelli, 2012:4).

Okun Yasasına göre, ABD için yapılan ölçümlerde büyüme oranında %2,25 olan uzun dönem büyüme trendinin üzerinde her %2'lik bir artışın işsizlik oranında %1 puanlık düşüşe yol açtığı hesaplanmıştır. Başka bir ifadeyle, Okun Yasasına göre, büyümedeki %1'lik artış istihdamı %0,5 artırır. İşsizlikle büyüme arasındaki bu ters ilişkiyi Arthur Okun tespit ettiği için "Okun Yasası" olarak söylenir. Her ülkede bu oranında farklı çıktığı unutulmaması gerekir.

Enflasyonla işsizlik arasındaki ilişkiyi ele alan Philips Eğrisi'ne kıyasla, büyüme ile işsizlik arasındaki ilişkinin, Okun Yasasının uygulamalarının görülmesi daha kolaydır. Özellikle kriz dönemleri işten çıkarımların en yüksek olduğu yani işsizlik oranlarının en yüksek olduğu dönemlerdir. İşsizliğin art-

ması harcamaların kısılması, yatırım ve dolayısıyla üretimin düşmesi, yani büyümenin tıkanması anlamına gelmektedir. Yani ekonomide işsizlik artarken beraberinde büyümeyi de düşürmektedir. İki ekonomik hastalık da aynı anda yaşamak zorunda kalınmaktadır (Köse, Z., 2016).

Bu hususla ilgili literatürde yapılan araştırmalar ise şöyledir: Akay, K., H., ve diğerleri (2016), 1969-2014 dönemine ilişkin yıllık veriler ile yaptıkları analizde, Türkiye ekonomisi için Okun ilişkisi asimetrik bir yapıda olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bulgu, reel çıktının genişleme döneminde işsizliği azaltma etkisi ile daralma döneminde işsizliği artırma etkisinin aynı olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, konjonktürün genişleme dönemindeki büyümenin istihdam üzerinde çok düşük etkiler yaratması, istihdamsız büyümenin varlığına işaret etmektedir. Bu çalışmadaki bulguların sonucu, bu konuda Türkiye ekonomisi üzerine araştırma yapan birçok çalışmayla da uyumluluk göstermektedir. Bu noktada, iktisat politikaları söz konusu sonucu dikkate alarak yürütülmelidir.

Ewald Walterkirshen (1999); 1988-1998 yılları arasında Avrupa Birliği ülkelerinde zaman serisi analizi yöntemi kullanılarak büyüme ile istihdam arasında güçlü ve pozitif bir ilişkinin olduğunu dolayısıyla büyüme ile işsizlik arasında ters yönlü bir korelasyonun varlığını tespit etmiştir. Söz konusu bu çalışma Okun Yasası'nı doğrular niteliktedir.

Yılmaz (2005); 1978- 2004 yılları arasında Türkiye'de ekonomik büyüme ile işsizlik arasındaki ilişki Granger nedensellik analizi kullanılarak yaptığı araştırma sonucuna göre, büyüme oranları ile işsizlik arasında karşılıklı bir nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır. Nedensellik ilişkisinin yönü sadece işsizlik oranından büyüme oranına doğru bulunmakta, büyüme oranından işsizlik oranına doğru bir nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır. İşsizlik oranında gerçekleşen yüksek seviyenin nedenlerinin büyüme oranı ile ilişkisinin bulunmadığını, işsizliğin oluşmasının başka faktörlere bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Büyümenin işsizliği azaltmadığı sonucu vurgulanmaktadır.

Aykırı (2008); 1975-2006 yılları arasında Türkiye'de büyüme ile işsizlik ve enflasyon arasındaki ilişki Granger nedensellik analizi ve ADF birim kök testi kullanılarak ilişkinin yönü ve şiddeti test edilmiştir. Buna göre, büyümeden işsizliğe doğru tek ve negatif yönlü bir ilişki vardır. İşsizliğin en önemli sebebi de, büyümenin dışındaki faktörlerdir.

Türkiye'de işsizlik-büyüme arasındaki sonuçlarının bu şekilde çıkmasının sebebi ise, emeğin yapısından kaynaklanmaktadır. Ekonomik gelişme ve tek-

nolojik değişime uyumlu bir emek yapısı ve iyi yetişmiş bir insan gücü yerine, iç göç ile birlikte daha düşük eğitilmiş kalifiye olmayan bir işgücünün var olmasıdır. Ekonomik büyüme kalifiye olmayan bir işgücünden azaltmaya yol açmamaktadır.

SONUÇ

Hem dünyada hem de Türkiye’de bütün ülkelerin baş etmesi gereken en önemli ekonomik problem şüphesiz ki işsizliktir. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) raporuna göre, küresel ekonomide önemli ölçüde büyüme gerçekleşmesine ve istihdam artışına rağmen, işgücünün büyüyor olması nedeniyle, 2018 yılında küresel işsizliğin düşmediğini 2017 yılındaki işsizlik oranı olan %5,6 seviyesinde kaldığını, işsiz sayısının ise 192 milyonu aşmış olduğunu ortaya kokuyor. 2017 yılında Dünyadaki en yüksek 14 ülkenin işsizlik oranı %14,7 olarak gerçekleşirken, en düşük 20 ülkenin işsizlik oranı ise ortalama 4,4 olarak gerçekleşmektedir.

Tablo:2 Seçilmiş Bölgelerde 2015-2016 Yılları İçin İşsizlik Oranları

Bölgeler	2015	2016
Amerika Birleşik Devletleri	5,2	4,8
Euro Bölgesi (19 countries)	10,8	10,0
Avrupa Birliği(28 countries)	9,3	8,5
OECD Toplam	6,7	6,3

Kaynak: Akın, Ö.,(2017)

Yukardaki tablodan da görüldüğü gibi, işsizlik problemi global bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş ülkeler işsizlik sigortası aracılığı ile işsizleri bir miktar tolere ederken, gelişmekte olan ülkelerde işsizler daha ağır dramlar yaşamaktadırlar. İşsizlik problemine çare olarak, gelişmekte olan ülkelerden gelişmişlere yönelik bir göç yaşanmakta, gelişmiş ülkeler bu göçü durdurmak için alabildiğine ağır tedbirler alırken, göç kervanı, bir çoğu ölümle sonuçlanan ağır dramlar ve acı serüvenler yaşamaktadır.

Bütün ülkelerdeki ekonomi yöneticileri, işsizliği azaltma yönünde bir uğraş içindedirler. Ancak maalesef bu çabalarında çokta başarılı oldukları söylenemez. İktisatçılar da bu noktada çözüm üretmede çaresiz kalmakta, daha fazla araştırma ve argüman üretmenin ötesinde uygulamada somuta dönüşecek bir neticeye ulaşamamaktadırlar.

KAYNAKÇA

Akay, K. H., Aklan, A. N., Çınar, M., (2016), "Türkiye Ekonomisinde Ekonomik Büyüme Ve İşsizlik" Yönetim Ve Ekonomi Araştırmalar Dergisi, Cilt 14, Sayı 1.

Akın, Ö., (2017), "Hızla Artan Endüstriyel Robotların Üretim Süreçlerinde Yarattığı Değişimler Ve Türkiye İşgücü Piyasasında Yaratacağı Olası Etkilerin Değerlendirilmesi" İş ve Hayat, Cilt 3 - Sayı 6.

Altay, B., Tuğcu, C.T. ve Topcu, M. (2011). İşsizlik ve enflasyon oranları arasındaki nedensellik ilişkisi: G8 ülkeleri örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 8(2).

Aykırı M. (2008). Ekonomik büyüme, enflasyon, işsizlik ilişkisi: Türkiye üzerine bir uygulama (1980-2005), Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Berentson A., Menzio G. & Wright R., (2011). Inflation and unemployment in the long run. American Economic Review, 101, 371-398.

Bilgili, Y., (2014), Makro İktisat, 2. Baskı, İstanbul.

Ener, M., Feyza Arıca, (2011) "Unemployment Hysteresis in Turkey and 15 EU Countries: A Panel Approach", Research Journal of Economics, Business and ICT, Volume 1,

Ersel, B. (1999), Türkiye'de İşsizlik ve İşsizlik Sigortası, İstanbul: Dilek Ofset Matbaacılık, s.150

Chicheke A. (2009). Monetary policy, inflation, unemployment and the phillips curve in south africa. Department of Economic Faculty of Management and Commerce University of Fort Hare, 74-96.

Cottarelli, C. Laura Jaramillo. (2012), Walking Hand in Hand: Fiscal Policy and Growth in Advanced Economies Carlo Cottarelli and Laura Jaramillo IMF Working Paper, WP/12/137.

Dunn R. M. (2007). Inflation and unemployment in EMU and the united states. EU Center of Excellence, 1-6.

Güloğlu, B., Serdar İspir, (2011) "İs Naturel Rate of Unemployment or Hysteresis? Sector-Specific Panel Unit Root Test Analysis for Turkey", Ege Academic Review, Cilt:11, Sayı:2, Nisan 2011, s.205.

Gözgör, G., (2012) "Hysteresis in Regional Unemployment Rates in Turkey", International Journal of Economics and Finance, Volume4, No.9, s.179.

Köse, Z., (2016),”Türkiye Ekonomisinde 2003-2014 Döneminde Ekonomik Büyüme İşsizlik ve Enflasyon İlişkisi.

Ocak, O., (2015), Türkiye’de İşsizlik Histerisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Parasız, İ. (2011), Teori ve Politika Makro Ekonomi, 9. Baskı, Ezgi Yayınları, Bursa, s.145.

Saraç, T. B.,(2014) ‘İşsizlikte Histeri Etkisi: Türkiye Örneği’ , Ege Akademik Bakış, sayı 3. Cilt 14.

Sezen, G., Urun E. ve Üstünişik, A.A. (2010). Philips Eğrisinin Dönemsel Analizler İle Türkiye Ekonomisine Uygulanabilirliği, 13. İktisat Öğrencileri Kongresi, İzmir.

Tabar, Ç., Çetin, İ. K., (2016), “Türkiye Ekonomisi Özelinde Phillips Eğrisi Analizi”, http://www.jlecon.com/Makaleler/968897351_79100.%20%C3%87.TABAR&I.K.%C3%87ET%C4%B0N.pdf

Takım, A., (2008), “Türkiye’de Ekonomik Büyüme ile İşsizlik Arasındaki İlişki: Granger Nedensellik Testi”

<file:///C:/Users/user1/Desktop/enflasyon%20b%C3%BCy%C3%BCme%20ili%C5%9Fkisi.pdf>.

Ünsel, E., (2009), Makro İktisat, Ankara.

Yıldırım, K. (2012), Makro Ekonomi, 10. Baskı, Ankara.

Yılmaz, G. Ö. (2005). Türkiye Ekonomisinde Büyüme ile İşsizlik Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi. İstanbul Üniversitesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi, 2, 11-29.